Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry
Herttaliisa Tuure, toiminnanjohtaja
Reetta Pietikäinen, asiantuntija

HE 198/2021 vp

Lausunto työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle:

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä ja siihen liittyviksi laeiksi

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry kiittää työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa mahdollisuudesta tulla kuultavaksi ja antaa lausunto Työkanava Oy:stä. Into tarkastelee esitystä välityömarkkinatoimijoiden, niiden palveluiden ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien asiakkaiden näkökulmasta.

Esityksessä ehdotetaan, että Suomeen perustetaan uusi valtion omistama osakeyhtiö, jonka tarkoituksena on työllistää heikossa työmarkkinatilanteessa olevia osatyökykyisiä ja tukea heidän siirtymistään avoimille työmarkkinoille. Yhtiön toiminta-ajatus perustuu Ruotsissa vastaavaa toimintaa harjoittavan Samhall Ab:n tavoitteisiin pääosin selvityshenkilö Mäkisen ehdotusten mukaisesti. Työkanavan toiminta kohdistuisi kaikkein vaikeimmassa työmarkkina-asemassa oleviin osatyökykyisiin. Osatyökykyiset henkilöt palkattaisiin lähtökohtaisesti toistaiseksi voimassa oleviin työsuhteisiin normaalein työehdoin. Työ olisi ensisijaisesti avustavaa työtä tai suorittavia tehtäviä. Työkanava Oy:lle osoitettaisiin 20 miljoonan euron suuruinen peruspääoma, joka rahoitettaisiin EU:n elpymis- ja palautumistukivälineestä (RRF). Lisäksi sille varattaisiin valtionavustuksena 10 miljoonan euron vuosittainen määräraha.

Lausunnon keskeinen sisältö:

- Osatyökykyisten työllisyyden edistäminen on tärkeää ja siihen tulee panostaa nykyistä vahvemmin. Tähän ei kuitenkaan olisi tarvinnut perustaa uutta yritystoimijaa. Nykyisiä välityömarkkinoita kehittämällä olisi voitu edistää vaikuttavasti osatyökykyisten työllistymistä.
- On tarkoituksenmukaista, että Työkanava Oy:n toiminta kohdentuu vaikeimmassa asemassa oleviin osatyökykyisiin. Kohderyhmän rajauksesta tulee pitää kiinni myös jatkokehityksen aikana.
- Osatyökykyisten työllisyyden edistämiseksi on tarjolla oltava yksilöllisiin tarpeisiin vastaavia valmennuspalveluita. Työkanava Oy:n henkilöstössä ei kuitenkaan ole valmennushenkilökuntaa. Työkanavan tulee hyödyntää valmennuspalveluiden hankkimisessa välityömarkkinatoimijoiden osaamista.
- Into edellyttää, että nykyisten toimivien palveluiden ja välityömarkkinatoimijoiden rahoitus turvataan, mikäli uusi Työkanava Oy toteutetaan. Hallitusohjelmaan on kirjattu ”Kehitetään välityömarkkinoita” – kehittämistyön painopiste on nyt kuitenkin siirtynyt uuden toimijan kehittämiseen. Myös nykyisiä välityömarkkinoita tulee kehittää ja hyödyntää työllisyyden edistämisessä entistä laajemmin.

Osatyökykyisten työllisyyden edistäminen

Osatyökykyisten työllisyyden edistäminen on tärkeää ja siihen tulee panostaa nykyistä vahvemmin. **Into kuitenkin korostaa edelleen, ettei tähän olisi tarvinnut perustaa uutta yritystoimijaa.** Osatyökykyisten työllisyyden edistämistä olisi voitu kehittää nykyisten välityömarkkinatoimijoiden ja niiden palveluiden pohjalta. Into nosti tämän esille jo lausunnossaan työ- ja elinkeinoministeriölle. **Myös Mäkisen selvityksessä erityistehtäväyhtiölle kuvattiin eri vaihtoehtoja, kuten verkostomainen toiminta. Into katsoo, että tämä olisi ollut uuden toimijan perustamista tarkoituksenmukaisempaa.**

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry

Rautatieläisenkatu 6 (käyntiosoite Kellosilta 7)
00520 Helsinki

toimisto@intory.fi
etunimi.sukunimi@intory.fi
www.intory.fi

ETSIVÄ NUORISOTYÖ JA TYÖPAJATOIMINTA RY

Hallituksen esityksen mukaan Suomessa arvioidaan olevan noin 20 000–30 000 työtä vailla olevaa osatyökykyistä henkilöä, joiden koko työllistymispotentiaali jää erilaisista tukitoimista huolimatta hyödyntämättä. **Into katsoo, että tätä kohderyhmää pystyttäisiin tukemaan nykyistä järjestelmää kehittämällä ja sen palveluaukkoja paikkaamalla.** Esityksessä todetaan, että osatyökykyiset muodostavat vajaakäytössä olevan työvoimapotentiaalin, eikä ilman nykyistä suurempaa julkista panostusta vaikeimmin työllistyvien osatyökykyisten asemaa voida parantaa. Nykyisten välityömarkkinatoimijoidenkaan asiakaskunta ei esityksen mukaan riittävästi painotu tähän kohderyhmään. **Into huomauttaa, että välityömarkkinatoimijoiden kohderyhmiä voitaisiin kuitenkin laajentaa ja palveluita kehittää.**

Esityksessä todetaan arvioitaessa muita toteuttamisvaihtoehtoja, että yhteisöjen yleisen tuen malli voisi olla täydentävä ratkaisu, jos päävastuun työllistämisestä kantaisi yksi osatyökykyisten työllistämisestä vastuullinen yhtiö. **Into katsoo, että tätä tulee selvittää tarkemmin: välityömarkkinatoimijoita kannattaa hyödyntää osatyökykyisten työllistämisessä esitettyä vahvemmin.** Muiden toteuttamisvaihtoehtojen arvioinnissa olisi tullut tarkastella nykyisten välityömarkkinatoimijoiden ja niiden kehittämisen mahdollisuuksia tarkemmin.

Osatyökykyisten työllisyyden edistämisessä kokonaisvaltaiset yksilölliset palvelut ovat sekä keskeisiä että kriittisiä, eikä niitä ole käsitelty esityksessä riittävällä laajuudella. **Esityksen mukaan osatyökykyisten henkilöiden työttömyyden taustalla on usein erilaisia tuki- ja liikuntaelinten sairauksia ja mielenterveysongelmia.** Osa voi olla esimerkiksi päihdekuntoutujia tai kehitysvammaisia, joille tulisi ensin antaa tukea räätälöidysti suunnitellulla ohjauksella. Tämä pitää paikkansa. Palveluiden tarve on kuitenkin usein pitkäkestoista, ja se tulee huomioida myös Työkanavan toiminnassa.

Oivo ja Kerätär toteavat selvityksessään, että **työttömissä on runsaasti henkilöitä, joiden työkykyä voitaisiin kohentaa sairauksien hoidolla ja yksilöllisestä tarveselvityksestä lähtevällä kuntoutuksella.** Tällä hetkellä moni jää tarvitsemiensa palveluiden ulkopuolelle. Myös esityksessä todetaan, että taustalla on mm. TE-palvelujen haasteet tunnistaa palvelutarpeita. **Into korostaa, että työttömien monialaisia ja toiminnallisia työ- ja toimintakyvyn arviointeja on olennaista lisätä, jotta työnhakijat ohjautuvat heidän tarpeisiinsa vastaaviin palveluihin ja kuntoutukseen.** Tämä koskee myös Työkanavaan ohjautumista. Lausuntopalautteen mukaan myös TE-toimistot nostivat esille huolen asiantuntijoidensa osaamisen riittävyydestä Työkanavan kohderyhmään liittyvän arvioinnin ja ohjauksen osalta.

Osatyökykyiset tarvitsevat työssä menestyäkseen yksilöllisesti oikein kohdistettuja ja laadukkaita palveluja. **Esityksen mukaan Työkanava Oy voisi tuottaa palveluja itse tai tarvittaessa ostaa täydentäviä palveluita esimerkiksi muilta välityömarkkinatoimijoilta, järjestöiltä ja muilta palveluntuottajilta kilpailuttamalla. Tämä on olennaista.** Vaikeimmassa asemassa olevat osatyökyiset tarvitsevat vahvaa valmennuksellista tukea. Tämä nostettiin esille myös lausuntopalautteessa. Välityömarkkinatoimijoilla on pitkä kokemus ja vahva osaaminen monialaisten valmennuspalveluiden tuottamisesta heikossa työmarkkina-asemassa oleville. Sitä ei kannata jättää hyödyntämättä. **Osatyökykyisten työllistämisen edistämiseksi tarvitsemaa tukea ja niihin vastaavia palveluita on korostettava Työkanava Oy:n tehtävissä. Näiden palveluiden tuottamisessa välityömarkkinat ovat merkittävä yhteistyökumppani.**

Esityksen mukaan nykyisen palvelurakenteen kehittämiseksi palvelukokonaisuuksien ja -polkujen luomiseen tulisi panostaa aiempaa enemmän. Yksittäiset työ- ja elinkeinopalvelut eivät muodosta tällä hetkellä riittävän selkeitä polkuja kohti työmarkkinoita. **Myös Into on nostanut esille, että palvelupolkuja avoimille työmarkkinoille tulee vahvistaa ja palveluiden vaikuttavuutta lisätä tuetun työllistämisen työhönvalmennuksen lisäämisellä sekä edelleensijoittamisen hyödyntämisellä**. Ruotsin Samhallin työntekijöiden virta pysyvästi avoimille työmarkkinoille on kuitenkin vähäistä.

Esityksessä todetaan, että tuettu työllistäminen ja työhönvalmennus ei ole Suomessa johdonmukaisesti käytössä osana osatyökykyisten työttömien ja pitkäaikaistyöttömien työllistymistä tukevia palveluita ja sen tavoitteet ja sisällöt ovat jääneet epäselviksi. Työpankkikokeilun yhteydessä nostetaan esille, että työttömät toivoivat enemmän henkilökohtaista apua ja valmennusta työllistymiseen. **Into korostaa, että tarve poluttavien valmennuspalvelujen lisäämiselle on ilmeinen.** On huomattava, että Ruotsin

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry

Rautatieläisenkatu 6 (käyntiosoite Kellosilta 7)
00520 Helsinki

toimisto@intory.fi
etunimi.sukunimi@intory.fi
www.intory.fi

ETSIVÄ NUORISOTYÖ JA
TYÖPAJATOIMINTA RY

Samhallin työntekijöiden virta pysyvästi avoimille työmarkkinoille on ollut verrattain vähäistä. **Välityömarkkinatoimijat ovat työhönvalmennuksen ammattilaisia, ja palvelun hankkimista on avoimille työmarkkinoille työllistymisen edistämiseksi olennaista lisätä.**

Esityksessä on nostettu esiin olennainen huomio siitä, että osaamisen täydentäminen ja päivittäminen sekä uudelleen koulutus ovat erityisen tärkeitä osatyökykyisille. **Välityömarkkinatoimijoilla on pitkä kokemus ammatillisen osaamisen ja yleisten työelämävalmiuksien vahvistamisesta sekä osaamisen tunnistamisesta.** Monien välityömarkkinatoimijoiden, kuten työpajojen, palveluissa voi suorittaa tutkinnon osia tai koko tutkinnon ja ne toimivat vaihtoehtoisina oppimisympäristöinä. Tätä tulee hyödyntää yhä laajemmin.

Osatyökykyisten työllistämisen edistämiseksi on hyödynnettävä nykyisiä toimijoita uuden erityistehtäväyhtiön rinnalla. **Välityömarkkinatoimijoilla on sellaista osaamista ja asiantuntemusta, josta Työkanava Oy ja sen asiakkaat hyötyvät.** Tavoite on yhteinen, osatyökykyisten työllisyyden edistäminen.

Työkanava Oy:n kohderyhmä

Into nosti jo lausunnossaan työ- ja elinkeinoministeriölle esiin tarpeen määritellä erityistehtäväyhtiön kohderyhmä tarkemmin. Kohderyhmänä tulee pitää heikoimmassa asemassa olevat osatyökykyiset ja kehitysvammaiset, esimerkiksi vaikeasti kehitysvammaiset ja pysyväluonteisesti työkyvyttömyyseläkkeellä olevat mielenterveyskuntoutujat. Viimesijaisuusvaatimus on tärkeä, kun sillä viitataan siihen, että muut palvelut eivät ole riittäviä työllistymisen edistämiseksi. Tämä oli myös selvityshenkilö Mäkisen näkemys. On tarkoituksenmukaista määritellä riittävän tiukat kriteerit, jotta mukaan saadaan keskeisin kohderyhmä ja pystytään varmistamaan heidän tarvitsemansa palvelut. Asiakkuuskriteerit ovat kriittisiä paitsi itse yhtiön myös muiden välityömarkkinatoimijoiden ja koko palvelujärjestelmän toimivuuden kannalta. Lausuntopalautteen mukaan useat välityömarkkinatoimijat korostivat, että kohderyhmän tiukempi määrittely on tarpeen.

Hallituksen esitystä on nyt hieman tarkennettu kohderyhmän osalta lausuntopalautteen mukaisesti. **On tarkoituksenmukaista, että Työkanava Oy:n toiminta kohdentuu vaikeimmassa asemassa oleviin osatyökykyisiin.** Kohderyhmäksi on kuvattu alusta alkaen vaikeasti työllistyvät työnhakijat, joilla on todettu toimintakykyä haittaava sairaus tai vamma. Esityksen mukaan osatyökykyisen henkilön sairaus tai vamma ei yksin olisi riittävä peruste tulla työllistetyksi erityistehtäväyhtiöön, vaan toiminta kohdistuisi henkilöihin, joiden kohdalla terveydellisen ongelman seurannaisvaikutukset näkyvät merkittävinä vaikeuksina saada työtä palveluista huolimatta. **Into katsoo, että kohderyhmän määrittelyä tulee edelleen tarkentaa.**

On tarkoituksenmukaista kohdentaa toiminta haasteellisimmassa asemassa oleviin sekä työelämän ja työllisyyspalveluiden ulkopuolelle jääneisiin, ja siitä on pidettävä kiinni toimeenpanon edetessä. Vain näin voidaan taata se, että Työkanava Oy tuo jotain uutta kentälle, jossa jo nyt nykyiset välityömarkkinatoimijat ovat toimineet tuloksellisesti. Työkanava Oy:n toiminnan rajoittaminen vaikeimmassa työmarkkina-asemassa oleviin henkilöihin mahdollistaa myös sen, että yrityksen voidaan katsoa tarjoavan komission SGEI-päätöksessä tarkoitettuja palveluja.

Vaikka päällekkäisyyttä nykyisten välityömarkkinapalveluiden kanssa on saatu vähennettyä kohderyhmän tarkemmalla rajauksella, Into korostaa, että kohderyhmän rajaamisesta vaikeimmassa asemassa oleviin osatyökykyisiin tulee pitää kiinni myös jatkokehittämisen aikana.

Työkanava Oy ja välityömarkkinat

Hallituksen esityksessä todetaan, että suuri määrä erilaisia välityömarkkinatoimijoita tuottaa tällä hetkellä kattavasti osatyökykyisten työllistämistä tukevia palveluja ja siten edistää kohderyhmään kuuluvien työllisyyttä. Esityksen mukaan kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien osatyökykyisten työllistämiseksi palvelujärjestelmä ei kuitenkaan ole tarpeeksi tehokas. Perustettavan erityistehtäväyhtiön

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry

Rautatieläisenkatu 6 (käyntiosoite Kellosilta 7)
00520 Helsinki

toimisto@intory.fi
etunimi.sukunimi@intory.fi
www.intory.fi

tehtävänä olisi synnyttää työpaikkoja ja työsuhteita vaikeimmassa asemassa oleville osatyökykyisille. Esityksen mukaan erityistehtäväyhtiö täyttäisi työllistymisessä olevan ongelman, mutta ei tulisi puuttumaan niihin palveluihin, joita välityömarkkinatoimijat ovat jo menestyksellisesti toteuttaneet. **Into korostaa, että olennaista on, ettei erityistehtäväyhtiö tuota päällekkäisiä palveluita nykyisten välityömarkkinatoimijoiden kanssa.** Selvityshenkilönkin mukaan uutta yhtiötä perustettaessa tulisikin välttää päällekkäisyyttä nykyisten toimijoiden kanssa. Tämä ei kuitenkaan näytä nyt täysin toteutuvan. **Välityömarkkinatoimijat tulee nähdä valmennuspalveluiden tuottamisessa Työkanava Oy:n merkittävinä yhteistyökumppaneina.**

Esityksessä tuodaan esille, että työllisyyden edistämisen ministeriryöryhmän alatyöryhmässä on todettu osatyökykyisten työllisyyden edistämisen edellyttävän uusia konkreettisia työmahdollisuuksia lisääviä toimia. Välityömarkkinatoimijoiden edustajat ovat kuitenkin useaan otteeseen tuoneet esille, että näitä työmahdollisuuksia voitaisiin tehokkaasti edistää nykyisten toimijoiden ja niiden palvelujen kehittämisen avulla.

Oikein toteutettuna uudistus täydentää ja tukee nykyisten työllistämis- ja valmennuspalvelujen toimintaa tarjoamalla työpaikkoja kaikista vaikeimmin työllistyville ja vakavasti toimintarajoitteisille henkilöille, joiden työllistymistä avoimille työmarkkinoille ei ole vielä kyetty riittävästi edistämään. **Kuten lausuntoyhteenvetoon on nostettu, Into edellyttää, että nykyisten toimivien palveluiden ja välityömarkkinatoimijoiden rahoitus turvataan, mikäli uusi malli toteutetaan.**

Lausuntopalautteen perusteella monet muutkin toimijat ovat nostaneet esille huolta yhtiön toiminnan vaikutuksista olemassa oleviin välityömarkkinatoimijoihin. Lausuntopalautteessa nostetaan esille, että vaihtoehtoinen tapa olisi hyödyntää nykyisiä välityömarkkinatoimijoita verkostomaisella toimintamallilla. Näitä mahdollisuuksia olisi tullut tarkastella tarkemmin.

Ympäri Suomea toimivien työllistämis- ja valmennuspalveluita tarjoavien toimijoiden edellytyksiä osatyökykyisten nykyistä pitkäjänteisempään työllistämiseen tulee vahvistaa. Pyrkimys siirtyä pois hankeluonteisesta ja määräaikaisesti rahoitetusta toiminnasta ja kohdistaa resursseja osatyökykyisten pidempiaikaiseen työllistämiseen on sinänsä kannatettava. Implementoinnissa tulee hyödyntää nykyisten välityömarkkinatoimijoiden – niin kunnallisten kuin kolmannen sektorin – koko maan jo kattavaa verkostoa.

Esityksen mukaan tarvitaan selvää työnjakoa eri toimijoiden kesken ja painotusten määrittelyä. Työnjako nykyisten toimijoiden kanssa puoltaa uuden valtion omistaman toimijan tuen kohdentamista vaikeimmin työllistyviin osatyökykyisiin. Esityksen mukaan erityistehtäväyhtiön olisi perusteltua aloittaa tiukan henkilöpiirin periaatteella ja keskittyä vaikeimmassa asemassa oleviin osatyökykyisiin. **Into korostaa, että tämä on tarkoituksenmukaista ja siitä on pidettävä kiinni myös jatkossa – ei vain alkuvaiheessa.**

Työkanava Oy toimisi koko Suomen alueella monipaikkaisuutta ja etätyömahdollisuuksia hyödyntäen. Toiminta käynnistyisi kuitenkin eri alueilla asteittain sen mukaan, kuinka nopeasti yritys pystyy hankkimaan osatyökykyisille soveltuvia työpaikkoja ja työtä ohjaavaa henkilöstöä. Lausuntopalautteen yhteydessä todetaan, että isommissa kaupungeissa on enemmän tilaa kilpailulle, pienemmillä alueilla Työkanava voisi helposti syrjäyttää alueen omaa tarjontaa, joten toimintaa ei saisi kohdistaa liian pienille paikkakunnille. **Into huomauttaa, että toisaalta suuremmissa kaupungeissa on enemmän palveluita, ja vajeet löytyvät nimenomaan pieniltä paikkakunnilta.**

Tarvetta uusille palveluille olisi erityisesti harvaan asutuilla alueilla ja pienemmissä kaupungeissa, joiden palvelut eivät vielä ole niin monipuolisia. On myös huomattava, että merkittävässä osassa harvaan asuttuja alueita pysyväluonteiset työpaikat haavoittuvimmassa asemassa oleville ovat lähinnä julkisen sektorin varassa, ja sekin pystyy tarjoamaan niitä nykyisellään hyvin rajallisesti. **Yhtiön toiminta tulee suunnata näille harvaanasutuille alueille ja pieniin kaupunkeihin, ja tämä tulee kirjata myös esitykseen.**

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry

Rautatieläisenkatu 6 (käyntiosoite Kellosilta 7)
00520 Helsinki

toimisto@intory.fi
etunimi.sukunimi@intory.fi
www.intory.fi

ETSIVÄ NUORISOTYÖ JA
TYÖPAJATOIMINTA RY

Työpankkikokeilun osalta esityksessä todetaan, että työpankkitoiminnannan oli pitänyt toimia tiiviimmässä yhteistyössä muun muassa valmennus- ja sosiaalipalveluyhteisöjen, työkeskusten, työpajojen sekä yhteiskunnallisten yritysten verkostojen kanssa. Into korostaa, että tämä yhteistyö on olennaista myös Työkanavan toiminnassa.

Työkanava Oy:n tehtävät ja palvelutarpeisiin vastaaminen

Vaikeimmassa työmarkkina-asemassa olevat tarvitsevat monialaisia palveluita ja rinnalla kulkevaa valmennuksellista tukea. Valmennuspalvelua tarvitaan sekä Työkanava Oy:n toiminnan piirissä (esim. työ- ja yksilövalmennus) että siirryttäessä avoimille työmarkkinoille (esim. työhönvalmennus).

Esityksessä todetaan, että palvelutoiminnan integroituminen muiden olemassa olevien toimijoiden palveluihin ja etuusjärjestelmiin voisi olla vaikea toteuttaa ilman vaaraa päällekkäisyydestä, ja siksi yhtiöön ei olla perustamassa erillistä palvelutoimintoa. On huomattava, että osatyökykyisillä on moninaisia palvelutarpeita ja heidän työllistymisensä edellyttää vahvaa tukea. **Olennaista on, että tämän tuen tarjoamisessa hyödynnetään nykyisiä välityömarkkinatoimijoita.**

Tällä hetkellä puutetta on erityisesti pitkäkestoisista ja monialaisista palveluista niille haavoittuvassa asemassa oleville, jotka tällä hetkellä ovat pääsääntöisesti joko käytännössä pysyvästi työttöminä työttömyysetuudella tai toimeentulotuen varassa tai sitten työkyvyttömyyseläkkeellä (taustalla esim. vaikea kehitysvamma tai mielenterveyssyyt). Työkanavan tulee kohdentaa toimintansa näiden palveluvajeiden paikkaamiseen, ja tässä voidaan hyödyntää välityömarkkinatoimijoiden osaamista.

Työnantajien kannustimia osatyökykyisten palkkaamiseen tulee lisätä. Hallitus on edistämässä yhteiskunnallisten yritysten toimintaa perustetun yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskuksen avulla. Yrityksiin on tarkoitus työllistää tätäkin kautta yhä enemmän osatyökykyisiä. Miten nämä kaksi uudistusta huomioivat toisensa? Lakien, ratkaisujen ja resurssien kohdentamisen avulla tulisi helpottaa yksityisillä ja julkisilla työmarkkinoilla olevien tehtävien sopeuttamista osatyökykyisten elämäntilanteisiin. Työtä tarjoavat organisaatiot on saatava joustamaan osatyökykyisten kohdalla paremmin niin, etteivät vaateet jatkuvasta joustavuudesta ja intensiivisestä työtahdista kohdennu yksittäiseen työntekijään, vaan löydetään enemmän keinoja työn sisältöjen ja määrien räätälöintiin. Ennen kaikkea olisikin saatava työnantajat mukaan sopeutuksiin ja järjestämään työolosuhteet niin, että yhä useamman olisi mahdollista päästä työstä osalliseksi.

Vähintään yhtä olennaisia kuin työllisyyspoliittiset ratkaisut ovat eri hallinnonaloja leikkaavat toimet sekä avaukset koulutus- ja sosiaalipolitiikassa. Tarvitaan ammatilliseen erityisopetukseen panostamista ja mahdollisuus siihen on taattava huomattavasti useammalle; vain peruskoulutuksen varassa oleville pitää mahdollistaa toisen asteen koulutuksen hankkiminen paremmin kannustimin ja nykyistä sujuvammin; koulutuksensa keskeyttäneitä tulee monialaisin aktiivitoimin tukea takaisin koulutus- ja työmarkkinoille. Avainsanoja edellä mainituissa toimissa ovat opinnollistaminen ja osaamisen tunnistaminen; vastuutyöntekijän koordinoima ja yksilöllistä tarvetta vastaava monialainen yhteistyö koulutus-, valmennus- ja kuntoutuspalvelujen, sosiaali- ja terveyspalvelujen ja työllisyyspalvelujen työntekijöiden kesken; tuettu oppisopimus; työhönvalmennus ja tuettu palkkatuki.

Työkanavan toiminnan tulisi myös korvata yhä osassa Suomea käytössä oleva kehitysvammaisten avotyötoiminta, joka ei monilta osin täytä edes Suomen kansainvälisiä ihmisoikeussitoumuksia. Yrityksen tulisi tarjota palkkatyötä aiemmin avotyössä olleille, jos muut ratkaisut eivät edistä työllistymistä.

Työkanava Oy organisaationa

Työkanava Oy:n palveluksessa olisi oma hallintohenkilöstö, kuten johto, markkinointi, viestintä ja henkilöstöhallinnon palvelut, työllistämisestä vastaava henkilökunta (palvelujen myyjät ja esihenkilöt) ja työllistettävät osatyökykyiset työntekijät. Hallintohenkilöstö ja muu henkilöstö voitaisiin palkata normaalein ehdoin avoimella työnhalulla. Hallintohenkilöstö ja muu henkilöstö voisivat olla myös osatyökykyisiä.

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry

Rautatieläisenkatu 6 (käyntiosoite Kellosilta 7)
00520 Helsinki

toimisto@intory.fi
etunimi.sukunimi@intory.fi
www.intory.fi

ETSIVÄ NUORISOTYÖ JA
TYÖPAJATOIMINTA RY

Esityksessä ei ole huomioitu heikoimmassa asemassa olevien osatyökykyisten tarvitsemaa riittävää valmennushenkilöstöä. Onko tarkoitus hankkia tämä palvelu alusta lähtien ulkopuolisilta toimijoilta? Valmennuspalvelut ovat olennainen osa osatyökykyisten työllistymisen edistämistä. Tämä tulee huomioida myös Työkanava Oy:n rahoituksessa.

Työkanava Oy voisi hoitaa tehtäviään omalla henkilökunnalla tai ostopalveluin. Esityksen mukaan tarkoituksenmukaista voi olla ostaa mm. työnvälitystä hoitavien tai välityömarkkinatoimijoiden osaamista. **Into korostaa, että välityömarkkinatoimijoiden osaamista on tarkoituksenmukaista hankkia esim. yksilö- ja työvalmennuksen sekä työhönvalmennuksen osalta.**

Into katsoo, että Työkanava Oy:n rekrytoitavien valintaa ei tulisi jättää yksittäisten TE-toimiston työntekijöiden harteille – viimesijaisuuteen perustuva valinta edellyttää aina laajaa näkemystä ja kokemusta asioista, jotka leikkaavat useamman sektorin asiantuntemuksen alaa (terveys ja sosiaalinen hyvinvointi, yleinen elämäntilanne, mahdollinen kuntoutus- ja erilaisten tukipalvelujen tarve). **Nousee myös huoli, mistä TE-toimistot saavat riittävät henkilöresurssit toteuttamaan niin Työkanava Oy:n kuin Pohjoismaisen työllisyyspalveluiden mallin tehtäviä, kun jo kuntakokeiluiden osalta on pulaa asiantuntijoista.**

Esityksessä ei ole huomioitu niiden osatyökykyisten tarvitsemaa tukea ja ohjausta, jotka eivät työllisty Työkanava Oy:n, vaikka TE-toimisto tarjoaa heitä työvoimaksi.

Mikäli työ- ja elinkeinotoimisto ei pystyisi käytettävissä olevilla tiedoilla arvioimaan, olisiko työnhakija-asiakas myös muilla tavoin työllistettävissä tai hänen työllistymismahdollisuuksiaan voitaisiin muilla keinoin edistää, voisi se selvittää asiaa esimerkiksi työkokeilulla tai asiantuntija-arvioilla**. Into katsoo, ettei työkokeilu ole tässä oikea keino palvelutarpeiden arviointiin. Tarvitaan monialaisia ja toiminnallisia työ- ja toimintakyvyn arviointeja.**

Jos osatyökykyinen työllistyisi ulkopuolisen työnantajan palvelukseen, osatyökykyiselle voitaisiin tarvittaessa edelleen antaa ohjausta tai valmennusta ulkopuolelle työllistymisen alkaessa jonkin määräajan. Tämä on tärkeää – **työhönvalmennuksen tarve kohderyhmällä on vahva.**

Työkanava Oy:n tulospalkkiorakenne kytkettäisiin keskeisimpiin mittareihin, kuten toisen työnantajan palvelukseen vähimmäismääräajaksi työllistyneiden ja liikevaihdon määrään. Rahoituksen ja tulostavoitteiden katsotaan luovan vahvan kannustimen myydä työntekijöiden työtä yhtiön ulkopuolisille asiakkaille ja rekrytoida osatyökykyisten tavoitemäärän mukaisesti. Esityksen mukaan mitä tuottavampia työntekijät olisivat, sitä useampia hankkeita he voisivat toteuttaa, ja sitä kiinnostavampia he olisivat yhtiön asiakkaiden näkökulmasta. Esityksessä kuitenkin todetaan, että yhtiön kannustejärjestelmä asetettaisiin niin, ettei se kannustaisi valitsemaan palvelukseen heikoimmassa asemassa olevista henkilöistä vain helpoimmin työllistyviä eli tuottavimpia henkilöitä. **Into korostaa, että tämä on olennaista.** Kermankuorinnan riskit on minimoitava.

Selvityshenkilö on todennut, että osatyökykyisten työllistäminen pääosin verovaroin voi rasittaa julkista taloutta, mutta se voi kuitenkin parantaa työllisyyttä. Esityksessä todetaan, että osatyökykyisten työllistäminen on sosiaalipoliittisten perusteiden kannalta kannatettavaa toimintaa, mutta siinä myös arvioidaan, että kokonaisuus voisi julkisen talouden kannalta olla lähes tasapainossa. Keskeisiin oletuksiin liittyy kuitenkin merkittäviä epävarmuuksia, eikä kaikkia tekijöitä – esimerkiksi osatyökykyisten tarvitsemia valmennuspalveluita – ole huomioitu.

Lopuksi

Lausuntopalautteessa muistutettiin TE-palvelujen siirtämisestä kuntiin. Lakiehdotuksessa ei kuitenkaan olla ottamassa kantaa tähän uudistukseen. Siinä ei arvioida myöskään sote-uudistuksen mukanaan tuomia muutoksia. **Nämä uudistukset olisi tärkeää huomioida lainvalmistelussa.** Valmistelua on

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry

Rautatieläisenkatu 6 (käyntiosoite Kellosilta 7)
00520 Helsinki

toimisto@intory.fi
etunimi.sukunimi@intory.fi
www.intory.fi

ETSIVÄ NUORISOTYÖ JA
TYÖPAJATOIMINTA RY

tehty kovassa kiireessä, ja osatyökykyisten työllistämisen ja valmennuksen asiantuntijoita on kuultu vain ohuesti. Jatkossa välityömarkkinatoimijat tulee ottaa mukaan kehittämistyöhön vahvemmin.

Hallitusohjelmaan on kirjattu, että "Kehitetään välityömarkkinoita" – kehittämistyön painopiste on nyt kuitenkin siirtynyt uuden toimijan kehittämiseen ja olemassa olevat toimijat ovat jääneet unohduksiin. Käytännössä esityksenmukainen yhtiö toteuttaa samoja tehtäviä, kuin välityömarkkinatoimijat jo tällä hetkellä, mutta suuremmilla kustannuksilla. On tärkeää, että Työkanavan kohderyhmää määritellään vielä tarkemmin ja rajataan sekä tehtäväkenttä suhteuttaa tarkemmin nykyisiin välityömarkkinatoimijoihin. **Päällekkäinen toiminta tulee ehkäistä ja myös nykyisiä välityömarkkinoita tulee kehittää.**

Työkanava Oy:n toimeenpanossa sekä johdon ja henkilöstön palkkaamisessa on tärkeä varmistaa vahva kohderyhmäosaaminen. **Työkanavan toiminta tulee toteuttaa vahvassa yhteistyössä nykyisten välityömarkkinatoimijoiden kanssa.** Asiantuntemuksen ja osaamisen yhdistäminen on avaintekijä työllisyyden edistämisessä. Tästä hyötyvät erityisesti kohderyhmänä olevat haavoittuvassa ja heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevat.

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry

Rautatieläisenkatu 6 (käyntiosoite Kellosilta 7)
00520 Helsinki

toimisto@intory.fi
etunimi.sukunimi@intory.fi
www.intory.fi

ETSIVÄ NUORISOTYÖ JA
TYÖPAJATOIMINTA RY